

CHALOUPECKÝ ZPRAVODAJ

ÚNOR 2011

www.chaloupky.cz

Vážení přátelé a příznivci Chaloupek, rok 2011 bude ve znamení **20. výročí zahájení chaloupecké vzdělávací činnosti**. V roce 1991 přijely na lesovnu Chaloupky první školní třídy, abychom s nimi vyzkoušeli první „netradiční“ programy zaměřené na vzdělávání v přírodě. „Oslavy“ zahajujeme prvním chaloupeckým plesem **v sobotu 12.3.2011 v Brtnici** a budeme se jim věnovat po celý rok.

I v tomto „pokročilém“ věku zkusíme nové věci. Budeme se snažit o propojení zážitků seniorů a dětí při poznávání přírody v rámci mezinárodního projektu.

Příroda Vysočiny je probádána patrně více než deštné pralesy či hlubiny oceánu. Přesto díky ochranným průzkumům nalézáme rostlinné a živočišné druhy, o kterých jsme nevěděli, že se na Vysočině vyskytují. O to více je potřebné šetrné hospodaření v krajině.

A na závěr, máme radost, že **Matylda** je s námi.

Jozef Zetek (jozef.zetek@chaloupky.cz)

K pravidelnému odběru Zpravodaje se můžete přihlásit na www.chaloupky.cz v levém sloupci „Zpravodaj z Chaloupek“.

CO SE UDÁLO...

PŘÍRODA JAKO SPOJOVACÍ MŮSTEK MEZI ŽÁKY A SENIORY

V dnešní době se zdá, že propast mezi generací dětí a seniorů je velmi hluboká, přesto si obě tyto skupiny mají co nabídnout. Když se skloubí radost a energie jedněch se zkušenostmi druhých, může vzniknout vztah, který je obohacující pro všechny. A právě příroda je ideální skálou, na které

je možno stavět.

Na této myšlence je založen i mezinárodní projekt, do kterého se zapojily Chaloupky po boku dalších organizací z Nizozemí, Belgie, Velké Británie, Bulharska a Maďarska. Projekt vychází z holandských zkušeností, a jeho cílem je vytvořit funkční model environmentálního vzdělávání žáků a seniorů, v jehož průběhu bude kladen důraz na posílení sociálních kontaktů mezi oběma generacemi.

V druhé polovině ledna se uskutečnilo v Holandsku první setkání všech partnerských organizací, kde jednotlivé státy mohly načerpat inspiraci a předat si zkušenosti s tímto způsobem vzdělávání. Zároveň byl upřesněn průběh projektu v následujícím roce. Ten má být klíčový pro navázání spolupráce se školami a domovy pro seniory i pro vytvoření a odzkoušení vzdělávacího programu, který povede k dosažení výše zmíněných cílů.

Výstupem celého projektu manuál v tištěné i online podobě, jehož úkolem bude usnadnit práci dalším organizacím v této rovině vzdělávání.

Jana Audy (jana.audy@chaloupky.cz)

ČTVERO ROČNÍCH OBDOBÍ

Zahájení semináře „Čtvero ročních období“ proběhlo na Tři krále na středisku ekologické výchovy Ostrůvek ve Velkém Meziříčí, pod taktovkou skvělé lektorky Petry Koppové. Z počátku paní učitelky po skupinkách dramaticky ztvárňovaly roční období. Pak se podlaha proměnila v rozkvetlou louku hrající všemi barvami. Před polední siestou zazněl semínkový koncert, to když jsme hádali, jestli je obsahem roury kukuřice, lískové nebo vlašské ořechy, kaštiny, buráky, atd. Účastnice semináře jsme vyhnali také na mráz a část programu probíhala na ostrůvecké zahradě.

Martina Jindřišková (martina.jindriskova@chaloupky.cz)

PŘIPRAVUJEME...

BRTNICE

NOVÉ AKCE V BRTNICI

Již v sobotu 12. 2. se můžete dozvědět něco o lesích a to nejen z povídání a fotografií, ale hlavně z terénu. Začínáme v 13:00 v Informačním centru Brtnice a poté je připravená vycházka do okolního lesa s odborným výkladem. V průběhu roku pak nabídneme i akce věnující se ptactvu, zahradám s přírodními prvky, zahrajeme si v přírodě a také pomůžeme zvířatům.

Eva Kujínková (eva.kujinkova@chaloupky.cz)

CHALOUPECKÝ PLES (SO 12. 3.)

Na ples zveme všechny chaloupecké příznivce, dobrovolníky, učitele, současné i bývalé zaměstnance. Probíhat bude v prostorách nově zrekonstruovaného kulturního domu v Brtnici a pro ty, co to mají domů daleko, bude zajištěno přespání na Chaloupkách. **Předprodej vstupenek zahájen!**

Pavel Ratkovský (pavel.ratkovsky@chaloupky.cz)

KNĚŽICE

SEMINÁŘ GIS (PÁ 4. 3. - NE 6. 3.)

Naučíme se tvořit mapy v jednoduchých GIS aplikacích vhodných pro druhé stupně ZŠ a gymnázia. Nebudeme ale jen „sedět u počítače“, ale bude zpracovávat vybrané předměty v okolí střediska do interaktivních map. Naučíme se tvořit a prezentovat mapy, využívat je ve výuce, pracovat s přístrojem GPS, tvořit mapy pro orientační běh a další. Seminář bude nabádat k práci s regionem školy, na mapování význačných míst, zjišťování a prezentaci lokálních dat a jejich porovnávání s celostátní či evropskou statistikou.

Michal Vrzáček (michal.vrzacek@chaloupky.cz)

NEŽ PŘIJDOU VELIKONOCE (SO 9. 4. - NE 10. 4.)

Oblíbená akce pro rodiny s dětmi, v sobotu otevřená nejširší veřejnosti. Přijďte si uplést tradiční vrbovou pomlázku, nabitkovat vejce, vyrobit květinovou vazbu či jiné velikonoční předměty pro potěšení. Nebudou chybět jarní hry našich předků, ukázky lidových řemesel a tradiční koulení vajec.

Marie Rajnošková (marie.rajnoscova@chaloupky.cz)

VELKÉ MEZIRÍČÍ - OSTRŮVEK

CESTA DO BURGUND

Nebaví vás cestovat autem, autobusem, vlakem či letadlem? Máte pochybnosti o smyslu rychlých přesunů? Myslíte si, že cesta může být cíl? Tak nasedněte před domem na kolo a vyražte. Kam? Třeba do Burgund!

Pokud si sebou stále ještě nejste jistí, přijďte 17. 2. 2011 v 17.00 na Středisko

ekologické výchovy Ostrůvek ve Velkém Meziříčí. Povídání Zdeňka Rajnoška o cestě na kole do země románských kostelíků, červeného vína, hlemýžďů, charolaiského skotu tam a zase zpátky je určeno přímo vám.

Jana Audy (jana.audy@chaloupky.cz)

INFORMACE Z ČSOP KNĚŽICE...

PŘIDALA SE K NÁM MATYLDA

Na konci roku 2010 náš pracovní kolektiv věnující se praktické ochraně přírody a sídlící na statku v Zašovicích rozšířila okatá kravička plemene Jersey a barvy ranního šálku kávy s mlékem jménem Matylida. K radosti nás všech byla přátelsky přijata všemi ovečkami včetně berana

Bedřicha, koníkem i pasteveckým psem Pátkem. Její budoucí funkce je zcela prozaická, bude nám poskytovat mléko na domácí výrobu sýrů. ZO ČSOP Kněžice má v plánu v roce 2011 certifikovat svůj chov ovcí do ekologického zemědělství a dále zvelebovat prostory statku, který slouží jako zázemí pro praktickou ochranu přírody formou extenzivní pastvy v nejbližším okolí. Naše dobrovolnické akce se i v letošním roce budou konat v Centru ochrany přírody Chaloupky v Zašovicích, které sousedí se statkem, takže naši příznivci, členové a dobrovolníci se budou moci seznámit s Matyldou osobně.

ZÁRAZA NACHOVÁ NA VYSOČINĚ?

Zdá se, že naše krásná Vysočina nás bude překvapovat i nadále. Důkazem toho je nález kriticky ohrožené zárazy nachové na lokalitě Pod Martinickou cihelnou u Velkého Meziříčí (*Orobancha purpurea ssp. purpurea*, C1 podle Červeného seznamu).

Dosud jsme si mysleli, že stráně pod martinickou cihelnou jsou významné hlavně z hlediska bezobratlých živočichů. Prvotním motivem našeho zájmu byla záchrana skomírající populace cvrčka polního - jedné ze dvou posledních na Velkomeziříčsku. Sprša je v regionu samozřejmě výjimečná a v lokalitě ji provází výskyt několika významných rostlin, které jinde v širším okolí chybí, a tedy se sem musely dostat přeskokem na velkou vzdálenost

(prysec srpovitý, hořčík jestřábníkovitý, vítod chocholatý, dřišťal obecný). No a stejného ražení je i výskyt zárazy nachové. Nejbližší (historická) lokalita tohoto teplomilného druhu leží až u Ketkovického hradu těsně, těsně za hranici kraje. Jak se zdá, jde o první a jediné naleziště v kraji Vysočina.

Nález je pro nás velkou odměnou za dřinu, kterou jsme lokalitě věnovali v minulých pěti letech. Prvně jsme se pustili do trnkového křoví, které už se chystalo lokalitu zcela pohltnout. V roce 2009 jsme zahájili pastvu ovcí a právě po vypasení ovcemi jsem někdy v listopadu 2009 objevil 2 zaschlé a odrbané lodyhy zárazy. Čekal jsem na ni do sezóny 2010 a byl jsem odměněn velkým překvapením (spíše jsem myslel na některý hojnější druh). Záraza nachová raší až začátkem června, neboť není závislá na fotosyntéze. Parazituje na řebříčku. Na konci května jsme ukončili jarní pastvu a v první půli června na místě výskytu postupně vyrašilo 26 květonosných lodyh. Mám z lokality a z naší práce tam velkou radost a věřím, že i vás zpráva potěšila. Děkuji všem brigádníkům a spolupracovníkům za pracovní nasazení a výdrž (jmenovitě Janě Audy), a také Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR za podporu v podobě poskytnutí dotace na péči z Programu péče o krajinu. Zvláštní dík patří panu Ing. Fňukalovi, bez něhož bychom k péči o lokalitu neměli přístup (nyní máme nájemní smlouvu na 5 let!).

Závěrem pro jistotu doplním, že výskyt zárazy nachové u Velkého Meziříčí nelze přičítat na vrub globálního oteplování. Pastvina je v lokalitě možná už tisíc let a za tu dobu se sem některé teplomilné druhy zkrátka zatoulaly. Jednou z možností dálkového přenosu je i rozšíření se sazenicemi vinné révy, neboť dle análů a tradice zde kdysi býval vinohrad (mezi místními "Vinohrádky").

Filip Lysák, Centrum ochrany přírody Chaloupky při ZO ČSOP Kněžice

ČTVRTÝ ROČNÍK PRACOVNÍHO SEMINÁŘE ZA NÁMI

Již tradičně se letos uskutečnilo ve Středisku pro vzdělávání a výchovu v přírodě Chaloupky u Kněžic setkání pracovníků ochrany přírody z Vysočiny věnované "**Ochrana přírody na Českomoravské vrchovině**". Dvoudenní pracovní setkání s diskusním večerem a posezením pořádalo Centrum ochrany přírody Chaloupky při ZO ČSOP Kněžice a Chaloupky o.p.s. v rámci projektu "*Podpora biodiverzity na Českomoravské vrchovině*" financovaného SFŽP a MŽP.

Letos byl seminář zaměřen na ochranu biodiverzity v lesích a ohrožené druhy lesních biotopů na Českomoravské vrchovině. Kromě tohoto nosného tématu jsme se věnovali již tradičně výměně zkušeností s plánováním a realizací péče o chráněná území a další významné lokality v oblasti Českomoravské vrchoviny, finančnímu zajištění managementových a odborných prací v roce 2011 a dalším aktuálním tématům ochrany přírody. Seminář začal ve čtvrtek příjezdem a ubytováním účastníků na Chaloupky. První den vyslechlo téměř 40 účastníků dva bloky přednášek, druhý den končil obědem po dopoledním bloku příspěvků a diskusi.

Více informací o činnosti ČSOP Kněžice na www.csopknezice.cz

